

Manacor i les rendes eclesiàstiques del Bisbat de Mallorca (1328-1333)

*Dr. Jaume Sastre Moll
Professor titular de la UIB*

La recaptació del delme al regne de Mallorca

Jaume I el Conqueridor havia concedit a l'Església l'import del delme de tot el regne de Mallorca i, per aquesta raó i per extensió, el de les illes de Menorca i Eivissa encara per conquerir.

En canvi, les illes d'Eivissa i Formentera no el pagarien al bisbe i capítol de Mallorca pel fet de quedar supeditades en tres quartes parts a l'arquebisbe de Tarragona, en les quals actuà un paborde eclesiàstic nomenat per aquell. El fet de ser un territori de conquesta, incorporat per Guillem de Montgrí, Nunyo Sanç i Pere de Portugal el 1235, i no ésser una donació reial, pareix que fou raó suficient perquè les illes Pitiüses quedassin exemptes de pagar tal contribució a l'Església mallorquina.

L'illa de Menorca, subjecte al Bisbat de Mallorca, en què actuava un paborde de patronat reial (Pariatge de 1301), sí que pagava el delme, recaptat en cadascun dels districtes administratius existents: Ciutadella, en aquells moments cap dirigent de l'illa; Maó i Alaior, que en aquells moments comprenia els actuals termes de Mercadal i Ferreries.

A l'illa de Mallorca, el pagaren el Pla de la Ciutat i d'altres 30 poblacions foranes, exceptuant algunes alqueries de Lluçmajor, Montuïri i Algaida, territoris que abans havien pertangut a l'Ordre del Temple (extingida el 1312 en el Concili de Vienne). El delme va servir després per pagar quatre canongies creades per Jaume III el 1338, segons una avinentesa concertada amb el bisbe de l'Església mallorquina.

Però abans d'iniciar l'estudi de les rendes eclesiàstiques de l'illa de Mallorca, volem fer nostra l'incertada opinió de J. Binimelis quan diu que a l'illa de

Mallorca hi havia tres zones productives perfectament diferenciades: la Serra de Tramuntana, el Raiguer i el Pla de Mallorca. I encara n'hem d'afegir una altra: el Pla de Ciutat de Mallorca, com a element diferenciador entre la Mallorca rural i la Mallorca urbana.

Configuraven la Serra de Tramuntana, les poblacions de Calvià, Andratx, Puigpunyent, Valldemossa, Esporles, Sóller, Bunyola i Escorca. El Raiguer: Santa Maria del Camí, Marratxí, Robines, Alaró, Sencelles, Inca, Selva, Campanet, Pollença i Alcúdia. Al Pla hem inclòs les poblacions de Muro, Artà, Manacor, Bellver, Felanitx, Santanyí, Petra, Porreres i Campos. Així, les poblacions d'Algaida, Montuiri i Llucmajor, que haurien de ser incloses a la zona del Pla de Mallorca, queden fora d'aquesta valoració.

Conceptes recaptatoris

En cadascuna de les quatre àrees impositives, el delme eclesiàstic es recaptà sobre cinc conceptes bàsics: sobre l'augment del bestiar (*Delme del bestiar*), sobre la producció de l'hortalissa (*Delme de l'ortalissa*), sobre l'elaboració del vi (*Delme del vin*), sobre la producció de l'oli (*Delme de l'oly*) i sobre la producció cerealista (*Delme del blat*).

El fet d'ésser un impost directe sobre la producció agrària i pecuària fa que dita documentació sigui una informació molt valuosa a l'hora de quantificar, encara que de manera aproximada, l'evolució productiva agrícola i ramadera d'una àrea concreta, o per comparar la producció d'una àrea amb d'altres, dades que poden servir per dibuixar un mapa productiu de les illes en els cinc anys que abraça l'estudi.

Però aquesta simple exposició d'intencions no resulta pas senzilla. Els diferents conceptes recaptatoris eren de diferent percentatge, ja que si el delme sobre els cereals era d'1/10, el de l'oli i hortalissa era d'1/11; l'exigit pel ramat, d'1/15; i el que gravava sobre la producció del vi, de 2/25. A més, desconeixem l'impost que pagaven aquells que es dedicaven a la cria dels diferents tipus de ramat, com ara cavalls, vaques, bous, cabres, etc. També hem de dir que algunes parròquies, a l'hora de pagar tots els delmes, ho feren d'una forma global i aportaren el total del deute amb diners, circumstància que ens priva de poder oferir una valoració proporcional més ajustada de les diferents àrees productores.

Segons la seva procedència, els tresorers eclesiàstics feren una primera divisió geogràfica per delimitar així les rendes de Mallorca i Menorca. I, segonament, en cadascuna de les illes, segons la seva naturalesa, de manera que la divisió en rendes pecuàries i rendes agràries obeeix a raons pròpies del nostre estudi.

Les rendes eclesiàstiques de Manacor i Bellver

Rendes pecuàries

El delme del bestiar

L'impost afectava tots els ramaders que anualment havien incrementat el seu ramat, i pagaven l'1/15 del seu valor, és a dir, un 6,66 %. Anualment, l'import de totes les localitats era venut a Ciutat i a les viles durant els mesos d'abril al millor licitador, i sempre ingressat amb diners.

Any	Comprador del delme	Quantitat a ingressar	Notari que redactà Pacta de venda
1328	Pere i Berthomeu Payeres, Bng. Verger i Jacme Ros de Sineu	26 ll. 10 s.	Sineu
1329	G. Rebassa i Jacme Rebassa	58 ll.	Sineu
1330	Bernat Pasqual, Julià Salvador carnisers	52 ll. 10 s.	Sineu
1331	Berenguer Omar	65 ll. 10 s.	--
1332	--	78 ll. 2 s. 6 d.	Sineu

Taula del delme del bestiar de Manacor i Bellver.

Durant els cinc anys compresos entre el 1328 i el 1332, l'evolució general del delme sobre el ramat fou ascendent a la majoria de les poblacions, tal com ho certifiquen les recaptacions totals i l'augment impositiu individual de les diferents poblacions.

Any	Suma total de l'impost a Mallorca	Manacor i Bellver (1)
1328	247 177 4,1 %	26 ll. 10 s. 10,7 %
1329	529 76 9 %	58 ll. 11 %
1330	470 15 -- 6,9 %	52 ll. 10 s. 11,1 %
1331	494 16 -- 8,7 %	65 ll. 10 s. 13,2 %
1332	752 2 6 12,3 %	78 ll. 2 s. 6d 10,4 %

(1) Percentatge de Manacor en relació amb el total de l'impost.

Per zones, les poblacions disseminades pel Pla de Mallorca hi contribuïren en més d'un 50 %, mentre que la zona que menys ingressava era la Serra de Tramuntana, que oscil·là entre un 10 i un 12 %. El Pla de la Ciutat, malgrat tenir percentatges similars, s'ha de considerar d'especial importància, atesa la reduïda extensió respecte a d'altres àrees.

En conjunt, l'ingrés del delme del bestiar de l'illa de Mallorca era de relativa importància. Anualment oscil·lava entre el 7 i 9 % de tot el delme, que per zones es distribuïa així:

Zona	1328	1329	1330	1331	1332
Pla de la Ciutat	10 %	9,5 %	12,8 %	10,2 %	12,1 %
S. de Tramuntana	15,6 %	12,7 %	9,4 %	12 %	11 %
Raiguer	17,6 %	22,8 %	21,5 %	23 %	22,5 %
Pla de Mallorca	56,8 %	55 %	56,2 %	54,6 %	54,3 %
Suma Total	247 ll.	529 ll.	470 ll.	494 ll.	752 ll.

Taula percentual per zones de l'illa de Mallorca.

El fet que el Pla de Mallorca fos la zona en què hi ha un major increment ramader fa pensar que es devia tractar de ramat oví (la ramaderia més practica a Mallorca durant l'edat mitjana), ja que la comercialització de la llana i la producció del formatges d'ovella va ser una de les principals fonts d'ingressos dels camperols mallorquins.

Manacor i Bellver era una de les comarques del Pla de Mallorca que més hi contribuïa, amb una quota d'entre un 10 i un 13 %.

Rendes agràries

Les rendes agràries que configuraven el delme eclesiàstic eren les següents: el *Delme de la Ortalissa*, el *Delme del Vin*, el *Delme dels Blats* i els *Delme de l'Oly*.

El delme de l'hortalissa

El pagament de l'impost afectava tots els productors i en general els venedors d'hortalisses que es produïen als horts que circumdaven la ciutat i les poblacions foranes, i la seva quantia era de l'1/11 de la producció, és a dir el 9,9 %. Com la resta d'imposts, el seu import i el de cada població fou venut a Ciutat i a les principals viles, al millor licitador, i sempre fou ingressat en diners.

Anys	Comprador del delme	Quantitat a ingressar	Lloc de venda de l'impost
1328	---	4 ll. 10 s.	Manacor
1329	P. Virgili i R. Gavalor	5 ll.	---
1330	P. Virgili	5 ll. 5 s.	Manacor
1331	P. Virgili	5 ll. 1 s.	Manacor
1332	---	3 ll.	---

Taula del delme de l'hortalissa entre els anys 1328-1332.

Durant els cinc anys esmentats, l'evolució general del delme sobre l'hortalissa fou constant en la majoria de les poblacions. Anualment les aportacions de

l'impost de tota l'illa no eren molt importants, ja que oscil·laven entre un 2,5 i un 4 % de la recaptació total del delme de l'illa de Mallorca.

Anys	Suma total de l'impost a Mallorca	MANACOR i BELLVER (2)
1328	145 12 6 2,4 %	4 ll. 10 s. 3 %
1329	224 5 -- 3,8 %	5 ll. 2,2 %
1330	224 3 6 3,3 %	5 ll. 5 s. 2,3 %
1331	198 17 -- 3,5 %	5 ll. 5 s. 2,6 %
1332	199 9 -- 3,2 %	3 ll. 1,5 %

(2) Percentatge de Manacor i Bellver en relació amb el total de l'impost.

Zona	1328	1329	1330	1331	1332
Pla de la Ciutat	63,5 %	50 %	55 %	52 %	65,3 %
S. de Tramuntana	4,8 %	5 %	6,5 %	4,5 %	3 %
Raiguer	20 %	30 %	22,3 %	29,3 %	21 %
Pla de Mallorca	11,7 %	15 %	16 %	14,2 %	10,5 %
Suma total	145 ll.	224 ll.	224 ll.	198 ll.	199 ll.

Taula percentual per zones de l'illa de Mallorca.

De totes les poblacions sobresurt la contribució del Pla de la Ciutat, amb quantitats d'entre 92 i 130 lliures, que representaven entre el 65,5 i el 52 % del total. Mentre que Inca, amb ingressos de 20 i 47 lliures, acaparava altre 14 i 21 %. La resta (entre el 15 i 20 %) s'havia de repartir entre les altres 27 poblacions restants. La contribució de Manacor i Bellver per aquest concepte era irrellevant.

El delme del vi

Com molts impostos, el delme del vi fou venut a la població de Manacor al millor licitador i sempre fou ingressat en diners.

Anys	Comprador del delme	Quantitat a ingressar	Lloc on es redactà l'acta
1328	Sense / especificar	28 ll.	Manacor
1329	Sense / especificar	13 ll.	Manacor
1330	P. Sureda i Bernat Mox	30 ll.	Manacor
1331	S/e	30 ll.	Manacor
1332	S/e	35 ll.	Manacor

Taula del delme del vi entre els anys 1328-1332.

Entre el 1328 i el 1332, l'evolució general del delme sobre el vi va evolucionar a ritme ascendent i continuat a la majoria de les poblacions, no exempt, però, de fluctuacions. Anualment les aportacions derivades d'aquest impost foren importants, ja que el seu ingrés total de tota Mallorca suposà entre el 12 i el 20 % del total del delme recaptat.

Any	Suma total de l'impost a Mallorca	MANACOR I BELLVER (3)
1328	1.153 5 -- 19 %	28 ll. 2,4 %
1329	740 16 -- 12,6 %	13 ll. 1,7 %
1330	856 18 6 12,6 %	30 ll. 3,5 %
1331	1.094 4 -- 19,2 %	30 ll. 2,7 %
1332	1.315 19 6 21,4 %	35 ll. 2,6 %

(3) Percentatge de Manacor i Bellver en relació amb el total de l'impost.

De totes les poblacions sobresurten les aportacions fetes pel Pla de Ciutat i d'Inca, al voltant de les quals es concentrarien les majors plantacions de vinya de l'illa. La contribució de Ciutat, amb quantitats que oscil·len entre les 340 i 550 lliures, suposava entre el 42 i 46 % del total; mentre que la població d'Inca ho feia amb quantitats oscil·lants entre 170 i 313 lliures (un altre 23 i 24 %); la resta, entre el 30 i 35 %, s'havia de repartir entre la resta de les viles.

Zona	1328	1329	1330	1331	1332
Pla de la Ciutat	36,5 %	46 %	41 %	41,1 %	41,8 %
S. de Tramuntana	8,7 %	9,2 %	7,8 %	7 %	7,4 %
Raiguer	39,8 %	33,8 %	34,6 %	39 %	39,8 %
Pla de Mallorca	15 %	11 %	16,6 %	12,8 %	11 %
Suma Total	1.153 ll.	740 ll.	856 ll.	1.094 ll.	1.315 ll.

Taula percentual per zones de l'illa de Mallorca.

El Pla de Mallorca, amb una producció d'entre l'11 i el 16 %, no sembla que sigui molt important. Manacor i Bellver, que contribuïen entre 30 i 35 lliures, tan sols arribaven a representar el 2 o 3 % del total de l'illa, percentatges molt similars a d'altres viles del Pla, com ara Porreres, o del Raiguer com Robines.

El delme del blat

El valor del delme del blat era del desè, és a dir, del 10 % de la producció. A diferència dels altres productes, la major part de l'impost es cobrava amb cereal, que després era venut al detall en el mateix lloc on es recaptava. En moments de

carestia, part del cereal era transportat a Ciutat, on es venia al detall a la quarteira, però aquesta darrera pràctica minvava considerablement els ingressos ja que n'augmentava les despeses.

Però les quantitats satisfetes pels compradors de l'impost no sempre eren en forment i ordi. El factor eclesiàstic acceptava quantitats en metàl·lic, ordi per forment i visaves, quantitats de llegums (faves, ciurons i lleties) per fer efectiu el pagament que devien.

Any	Compradors del delme del blat	Quantitat de blat
1328	---	650 quarteres
1329	G. Rabassa, Antoni Busquet, Simon Corneyl i G. Ganador	612 quarteres
1330	Joan Mox, R. Robiol, Pasqual Rigolf i Antoni Busquet	772 quarteres
1331	---	800 quarteres
1332	Barthomeu Rebassa	305 quarteres

Cal dir també que la quantitat licitada en concepte de *Dret del Blat* era inferior a la real, ja que en aquella diferència hi havia el guany de les persones que el compraven, de manera que el valor real del delme era superior a les quantitats que consten en aquesta taula.

La venda del *Dret del Blat* a les diferents parròquies fou aquesta:

Població	1328	1329	1330	1331	1332
Alaró, Robines, Sencelles	650 q.	869 q.	950 q.	850 q.	505 q. 3 b.
Alcúdia	250 q.	460 q.	492 q.	470 q.	267 q. 4 b.
Andratx, Calvià Puigpunyent	55 q.	95 q.	115 q.	120 q.	s/d.
Bunyola	110 q.	164 q.	200 q.	181 q.	57 q.
Campos	386 q.	419 q.	750 q.	426 q.	285 q.
Esporles	95 q.	170 q.	182 q.	188 q.	105 q.
Felanitx	205 q.	300 q.	382 q.	354 q.	s/d.
Inca Campanet Selva	821 q.	F. 556 q. Or. 235 q. Leg. 23 q.	1.222 q.	1.071 q.	416 q 3 b.
Manacor / Bellver	650 q.	612 q.	772 q.	800 q.	305 q.
Marratxí	51 q.	101 q.	F. 38 q. 1 b. Or. 60 q. 1 ½ b. Leg. 1 ½ b.	100 q.	s/d.
Petra	500 q.	500 q.	555 q.	580 q.	s/d

Pla de la Ciutat	354 q.	720 q.	1.206 q.	826 q.	437 q.
Porreres	611 q. 4 b.	122 q. Or. 135 q. Mest. 15 q. Leg. 3 q.	444 q. Or. 375 q. Mest. 25 q. Leg. 7 q.	700 q.	545 q. 3 b.
Santa M. del Camí	226 q.	263 q.	286 q.	270 q.	s/d
Santanyí	200 q.	330 q.	366 q.	301 q.	205 q.
Sineu S. Joan de Sineu	983 q.	430 q. Or. 232 q. Leg. 35 q.	F. 610 q. Or. 331 q. Leg. 39 q.	1.200 q.	856 q. 3b.
Valldemossa	80 q.	110 q.	136 q.	122 q.	s/d.
SUMA	6.227 q. 4b.	6.864 q.	9542 q.	8.559 q.	F. 1.976 q. Or. 2.226 q 1b Mest. 228 q. Leg. 29 q. 4 b.

Durant els cinc anys, l'evolució general del delme del blat/ordi va mantenir un ritme ascendent i continuat fins al 1331, per decaure després d'una manera estrepitosa el 1332, que coincideix amb el "mal any primer" a què al·ludeixen les cròniques catalanes el 1331.

La fluctuació del preu del blat/ordi venut al detall també obeïa a certs condicionants. El preu de la quartera de blat netejat (*toseta*) costava més que el blat normal; també es venien les porgueres de la neteja, que se sumaven al total; també es venia el mestall, mescla de blat, ordi i civada, a preus més baixos que la quartera de blat, però més alt que l'ordi.

La venda al detall dels cereals ens ha permès confeccionar una taula en la qual es detalla l'evolució del preu dels cereals durant aquest quinquenni.

PREU DEL BLAT**PREU DE L'ORDI**

Any								
1328	11 s. 4 d.	12 s.	13 s.	14 s.	6 s.	6 s. 6 d.	7 s.	7 s. 6 d.
1329		12 s. 6 d.	13 s.	14 s.	6 s.	7 s.	7 s. 6 d.	9 s.
1330	10 s.	12 s.	13 s.		4 s.	4 s. 6 d.	5 s. 6 d.	7 s.
1331	9 s.	10 s.	12 s. 4 d.	12 s. 6 d.	4 s. 6 d.	5 s. 6 d.	6 s.	6 s. 6 d.
1332	13 s.	15 s.	16 s.	17 s.	6 s.	7 s.	7 s. 6 d.	8 s.

Totes aquestes circumstàncies fan que sigui difícil no tan sols quantificar el valor del delme del blat, sinó també fixar un preu anual per a cadascun dels productes (forment, ordi, civada).

Un altre factor a tenir en compte era l'estacionalitat. Els mesos d'agost a octubre el preu dels cereals era més assequibles que durant els mesos de desembre i febrer, amb unes diferències de 3 i 4 sous per quartera de forment i de la meitat per la d'ordi.

Any	Producció	Diners del blat	% del delme	Valor del delme
1328	6.227 q. 4 b.	3.021 ll.	50 %	6.049 ll.
1329	6.899 q.	3.838 ll.	65,7 %	5.844 ll.
1330	9.445 q.	3.431 ll.	50,6 %	6.776 ll.
1331	8.559 q.	3.134 ll.	55 %	5.698 ll.
1332	3.885 q.	3.355 ll.	54,7 %	6.133 ll.

La majoria dels factors eclesiàstics (recaptadors dels cereals) residents a les viles foranes eren preveres, que actuaven a les ordres dels procuradors del bisbe i capítol, i del majordom. El 1328 són citats, i mantingueren el càrrec durant molt de temps.

Francesch Vaylsegura, que pareix que actuava a Ciutat.

Guillem Boxà, a Alcúdia.

Guillem Argenton, a Inca, Campanet, Selva i d'altres localitats.

Guillem Cases Mijanes, a Robines.

Tomàs Comte, a Sineu.

R. Toxó, a Valldemossa.

P. Castelló, a Porreres.

En poblacions com Manacor, el delme del blat no va poder ser venut a particulars, cosa que obligava a contractar una persona perquè el recaptàs. I després de la seva captació, partides de forment i ordi varen ser transportades en barques a Ciutat, on es va vendre el cereal a la quartera.

Zona	1328	1329	1330	1331	1332
Pla de la Ciutat	5,7 %	10,5 %	12,6 %	9,6 %	---
Serra de Tramuntana	5,5 %	7,9 %	6,6 %	7,1 %	---
Raiguer	32 %	36,5 %	32 %	32,3 %	---
Pla de Mallorca	56,8 %	45,1 %	48,8 %	51 %	---
Suma del delme	6.227 q.	6.864 q.	9.542 q.	8.559 q.	---

Taula percentual per zones de l'illa de Mallorca.

La producció cerealista a l'illa de Mallorca era desigual, ja que existien zones productives de cereal i d'altres de deficitàries. La major productivitat se centrava en el Pla de Mallorca, on les viles del Pla acaparaven entre el 45 i el 56 % de la producció.

Les poblacions més productores de blat al Pla de Mallorca eren el binomi MANACOR – BELLVER i la vila de Porreres, amb una producció que oscil·lava entre 600 i 800 quarteres anuals de blat, que suposaven el 8 i 10,4 % de l'illa, i entre el 18 i 19 % de la producció del Pla de Mallorca.

El delme de l'oli

La producció d'oli es localitzava a les zones de muntanya i el Raiguer, de manera que el delme tan sols afectava unes poques poblacions.

Per a la venda del delme de l'oli, els procuradors eclesiàstics anaven anualment a Bunyola o a Sóller, on acudien els interessats a comprar-lo per després recaptar-lo.

Manacor i Bellver no eren productores d'oli, per tant no contribuïren al delme.

Les parròquies que sí ho feren eren aquestes: Inca, Selva i Campanet; Robines, Alaró i Sencelles; Marratxi i Santa Maria del Camí al Raiguer; Calvià, Andratx i Puigpunyent; Sóller, Bunyola, Valldemossa i Esporles a la Serra de Tramuntana; i el Pla de la Ciutat.

Zona	1328	1329	1330	1331	1332
Pla de la Ciutat	1,8 %	6,2 %	1,4 %	4,1 %	6 %
S. de Tramuntana	70,3 %	87,6 %	83,7 %	54,3 %	81 %
Raiguer	27,8 %	6,2 %	14,9 %	41,6 %	13 %
Pla de Mallorca	---	---	---	---	---
Suma TOTAL	7.171 q.	1.938 q.	5.700 ½ q.	1.446 q.	3.644 q.

Taula percentual per zones de l'illa de Mallorca.

La major part de la producció d'oli era transportada a Ciutat i venuda a mercaders, que l'exportaven a Perpinyà, en aquells moments segona capital del regne de Mallorca.

En aquesta ocasió, la documentació referent a la venda de l'oli ens aclareix els preus, que també tenien la seva oscil·lació.

Any	Preu de l'oli
1328	3 s. / 3 s. 4 d.
1329	2 s. 6 d. / 2 s. 7 d. ma
1330	4 s. 3 d. / 5 s.
1331	3 s. 10 d. / 4 s. 2 d.
1332	4 s. / 4 s. 10 d.

ma = malla (mig diner).

Conclusions

A les Illes Balears, el delme promès per Jaume I sobre els territoris conquerits fou aplicat sobre cinc productes bàsics: cereals (blat i ordi), vi, oli, hortalisses i el bestiar, aplicant-hi un percentatge diferent.

Desconeixem tot el que fa referència a la seva aplicació i recaptació durant el segle XIII. Però una vegada començat el segle XIV n'apareixen les primeres dades, de manera que a les illes hi va haver una dicotomia quant a la seva aplicació i recaptació. Mallorca i Menorca contribuïren per al Bisbat de Mallorca i per al seu clergat, mentre que les illes d'Eivissa i Formentera ho feren per a l'arquebisbe de Tarragona, de qui depenien.

La quantia del delme de l'illa de Mallorca oscil·là entre les 5.500 i 6.000 lliures, mentre que les de Menorca oscil·laren entre les 1.250 i 2.300 lliures.

A l'illa de Mallorca, la distribució i quantia de les produccions constata l'existència de tres zones productives ben definides: la Serra de Tramuntana, productora d'oli; el Raiguer, amb importants extensions de vinyes; i la del Pla de Mallorca, amb una important producció cerealista. I de les viles productores, les més importants eren **MANACOR i BELLVER**.

En els anys en què la documentació ens permet fer-ne una valoració, els resultats són aquests:

	1328	1329	1330	1331	1332
Bestiar	26 10 --	58 ---	52 10 --	65 10 --	78 2 --
Hortalissa	4 10 --	5 ---	5 5 --	5 1 --	3 -- --
Vi	28 -- --	13 -- --	30 ---	30 -- --	35 -- --
Blats	422 10 --	397 15 --	501 16 --	500 -- 4	244 -- --
Oli	---	---	---	---	---
TOTAL	481 10 --	473 15 --	589 10 --	600 11 4	360 2 --
Percentatge amb l'illa de Mallorca	8 %	8,1 %	8,7 %	10,5 %	5,8 %
T. DELME	6.049 ll.	5.844 ll.	6.776 ll.	5.698 ll.	6.133 ll.

En relació amb d'altres poblacions del Pla de Mallorca, Manacor era una vila modesta, dedicada bàsicament a l'agricultura i la ramaderia, que sobresortia per la seva producció de blat, llana i formatges.

Patrimoni i poder: les propietats dels Truyols a Manacor al segle XVIII

*Eduardo Pascual Ramos
Universitat de les Illes Balears (UIB)*

Entre els segles XVI al XVIII, la riquesa, com a sinònim de patrimoni, es va convertir en l'element fonamental sobre el qual giraven els principals processos socials i polítics d'una època estamental i classista.¹ La possessió d'un bon patrimoni i, en major gràcia, la seva consolidació mitjançant una sòlida base agrària va aportar una imatge de dignitat a l'imaginari de la societat de l'època. La forma de vida de la classe noble a Espanya estava condicionada a mantenir com a referent elements necessaris de cara a l'opinió pública. El referent que marcava distinció era la imatge d'ostentació, tant en els elements simbòlics de cara a l'opinió pública (cognoms, armes, propietats rústiques, capelles, cases pairals), com en la vida quotidiana (pintures, omnipresència dels escuts d'armes, riques vestidures si és possible d'importació, joies, ornaments...). Els membres que componien l'elit local havien d'unir elements distintius com ara riquesa, capacitat d'influència sobre la comunitat i prestigi.

La família Truyols reunia tres elements fonamentals per pertànyer al grup de poder a la Mallorca de principis del XVIII: patrimoni, contribució a la monarquia i pertànyer al braç noble mallorquí. Quant al seu patrimoni, les dues principals característiques eren, d'una banda, la gran quantitat de propietats localitzades principalment a Manacor gràcies al fideïcomís i, de l'altra, el seu caràcter agrari, ja que sense cap dubte, durant l'edat moderna, les terres eren un dels mitjans d'enriquiment més prestigiosos. Les famílies propietàries de grans extensions de terres es caracteritzen per ser poc emprenedores, evitant en tot moment dedicar-se, almenys obertament, a qualsevol tipus d'activitat que no atorgàs prestigi. D'aquesta manera, l'explotació de la terra i l'exercici de càrrecs de

¹ Agrair a Maria Pilar Castor Binimelis, responsable de l'Arxiu Municipal de Manacor, l'ajuda prestada.